

ШҮҮМЖЭЛЭЛ БА ӨӨРҮГӨӨ ШҮҮМЖЭЛГЭ СОВЕТСКЭ ОБЩЕСТВЫН ХҮГЖЭЛТН ХУУЛИ МҮН

Советскэ социалистическэ — общественно өөрнө ёһо журам бии юм, энэнь капиталистическэ общественно ёһо журамһаа тэд өндө болгоно.

Капиталистическэ нийтлүл бүхү формацинуудай хүдэлгэлтэ хүснэнь ангийн тэмсэл болоно гэж Маркс, Энгельс тодорхойлоо. В. И. Ленин хадаа социализм тухай, төрөнэй хүгжэлтн ёһонууд ба хүдэлгэлтэ хүснүүд тухай шэнэ мэдээнүүдээр ба тобиолоннуудаар марксизмы баяжуулан байха юм. Нүхэр Сталин общественно тухай марксистско-ленинскэ бургаалы саашадан дэлгэн хүгжөөж, социализма хамаатай принципналы шэнэ ёһо журамнууды ба хүдэлгэлтэ хүснүүды бүхү талаарш гүнзгийгөөр тодорхойлон байна, зүршэлдөөнүүдэ ахируулах ба шидэхэ шэнэ формонууды, советскэ общественно шүүд хүгжэлтн түгэдэр хүснэ болжшо шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ үүрмэ гүнзгийгөөр ба бүхү талаарш тодорхойлон байха юм. «Манай советскэ общество дотор хөмөрлөөтөө ангинууд усалдахаа, хуушан ба шынэн хоорондох тэмсэл, тиним болохоороо доодо зэргэһээ дээшээ бадаран хүгжэлтэ хадаа капитализмын үедэхи ахидар хөмөрлөөтөө ангинуудай ба үйдэхэ хандаргалта хубилаалтануудай тэмсэлэй өһөр үндэрдэг бэшэ, харин манай хүгжэлтн бодото хүдэлгэлтэ хүснэ ба партин гарташ түгэс зэбсэг байдаг шүүмжэлэл болон өөрыгөө шүүмжэлгэ өһөр ябуулагдана. Энэ хадаа шэнэ түхэлэй хүдэлгэлтэ, шэнэ азын хүгжэлтэ, шэнэ диалектическэ ёһо журам мүн байһанын дамжаггүй», — гэж нүхэр Сталин хэлэнэ.

Шэнэ ба хуушанай хоорондын тэмсэлэй формо, хүгжэлтн хүдэлгэлтэ хүснэ болон шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ имгалт советскэ общественно байдаг. Шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ СССР доторхи шэнэ, социалистическэ харилсаануудай бодото, тодорхой бээлэл, хүн бүхэн үнэ-хөөр ёһа ашагтайгаар ажалайтай гэлэн нийтн шухалшалайтай үзэгдэс мүн. Шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ СССР дотор нийтн панартай байдаг. Шэнэ түхэлэй түрэн—советскэ түрэн хадаа политическэ ажалайдаа арад нийтн саг үргэлжэ, таалагтайгайгөөр ба шидэхэ өһөр хабаадалта дээр үндэрлэхэ. Тиним ушарһаа, шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ — советскэ демократиһаа налгашагүй.

Шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ хадаа советскэ общественно бусад бүхү хүдэлгэлтэ хүснүүдэ багтаада. Морально-политическэ нэгдэл, арадуудай хани барисан, советскэ патриотизм болбол манай замда байһан ба тохолодон борхоншоонууд, зүршэлдөөнүүдэ усалхалтын үндэр һуури дээр, харша-хархис, хосорон барагдажа байһан бүхү юмнээс эсэргүү ба хүнүүдэй оюун бодолдох капитализмын үзэгдэлнүүдэ усалхалтын түлөө тэмсэл соогуур хүйжэнэ.

Шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ советскэ арай морально-политическэ нэгдэл багтаада, жаадаа гэхэдэ буруугаар хандалта ба назагай ябадалһаа зайсажа хатсаалдаа, советскэ хүнүүдэй зарим тоды багтахан хубин дунда үшөө бии байһан политикатуй ба идеатуй ябадалы угыгхалгөвч тунхалдаг байна. Советскэ патриотизмын үндэр дээдэ принципүүд хадаа дутуу дундануудай өсөөгүй, туйлашаараа наанага амархагүй оршон байдал хангана. Тус принципүүд советскэ Эсэгэ оройной хүсэ шадлы арийдхалын түлөө тэмсэлд советскэ хүнүүдэ залан ударидаа.

«Шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ» — социалистическэ байгууламтада дутуу дунданууды ахируулагд ба зайсуудал, тингид биенэй ургалтаа дахлалтаа тунхалдаг тунхуур мүн. Манай хүсэтэ хүгжэлтн нуюсань энээндэ лэ байна» (И. Сталин).

Ленин-Сталиной парти—ахи бүхү буруугаар хандалта ба назагай ябадалта харша марксистскэ түрү теорин үндэр һуури дээр ябуулаа хэдэ парти юм. Энэ парти хадаа налан барагдажа байһан юмны буруушаадаг, шэнэ, түрү юмны баталдаг. Энэ парти болбол модоншорхон ехорхалы бардмалты, наанага амардаг ябадалы тэсдэггүй. Өөрыгөө дутуунууд тухай хэлэхдээ айдатгүй ба өөрыгөө шүүмжэлгэ өһөр тэд дутуунууд зайсуудалд тус партин хүснэнь байна. Шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ хадаа большевизмын идейн хүсэ шадлай гэршэ мүн.

«Шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ» ябадалһаа айдатгүй наа, өөрыгөө хүдэлгэлтэ ахируулагд ба дутуу-дунданууды багартуудатгүй наа, хариуны партиһаа хүдэлмэрдэх ахируууд дээр бургадаг ба хүмүүшүүдэй байгаа наа, өөрыгөө ахирууныд саг соонь заадаг байгаа наа, парти илгэлтатгүй байдаг. Хэрбээ ахируу наага наа, бэрхтэй асуудалнууды багартуулаа наа, бараг гэлэн хуурмаг парадар дутуунуудад халдаа наа, шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ тэсдэггүй наа, наанага амаршад наа, биир гээ наа, хонир байгаа наа, парти хосорлог» (ВЦИК-эй Түүхын Хуурайн курс).

Большевизмгэй намарын юб гэхэдэ, хаанлы хүдэлмэрдэж байхадаа зоной сэхэ шүүмжэлэл анхараада абаха шадабни болоно. Шүүмжэлэл бүхн тахаараа зүб байха нэн, зарималын зүб бэш байгаа наа, тэрлэни Угэ хүүр болгодог байна. Энэнь буруу гэршэ, тиним түбтэй төөршлэ болно... Тинимдэ доронгоо ахи бүхн шүүмжэлэл гаржа арга боломжы, өөрыгөө шүүмжэлгэ ахи бүхн арга боломжы

үгэ хөхө байнат, — гэж нүхэр Сталин хэлэнэ.

Большевизмгүдэй парти хадаа шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ ябадалы өөрыгөө хүдэлмэрин үндэр гэд метод болжшо табихааа гадна, энэ метод советскэ общественно хүгжэлтн хуули болгож, атуухэ шадалта хүдэлгэлтэ хүсөөр советскэ арады зэбсэгтэ.

II

Большевизмгүдэй парти хуушанай дор хүгжэлтэ советскэ общественно морально-политическэ нэгдэл хадаа СССР-эй хүгжэлтэ зүршэлдөөнүүдэйгөөр, шэнэ хуушан хоерой тэмсэлгүйгөөр бээлүүлэгдэг гэлэн ухталтай бэшэ. Зүршэлдөөнэй гаржа ба дабагдажа байгаагүй наа, хүгжэлтэ болжшо шадахагүй. Нүхэр Сталиной бургаал өһөр, хуушан шэнэ хоерой, хосоржо налажа ба хүгжэлтэ дэбжэжэ байһан хоерой хоорондох тэмсэл хадаа советскэ общественно хүгжэлтн хуули мүн.

Гэбшье, шэнэ ба хуушанай хоорондын тэмсэлэй хөмөрлөөтөө болодоггүй байна. Юундэ гэхэдэ манай ороо дотор харша ангинууд үгэ. Капиталистическэ общественно болохоодо зүршэлдөөнүүдэй хөмөрлөөтөө гадна, мүн баа тэрлэни хөмөрлөөтөө өһөр шидэхэдэ байха юм. Даран мулжэлтэд ба зарлагдашад хоорондоо тон харша байдаг ба тэднэй хоорондын тэмсэлэй имгалт ревалюци болохо шидэхэдэ байха.

Социализмын үедэ үндэр гол зүршэлдөөнүүднэй юб гэхэдэ, олонийтн хэрлэжн хизааргүй ургалта ба тухайтай үе бүхэндэ тулгараһан үйдэрлэхэ хүснүүдэй хүгжэлтн хамжэнэй хоорондох илгэлтэ байха юм. Энэ илгэлтэ саг үргэлжэ үүдэн гарадаг ба шидэхэдэг хүдэлгэлтэ хүснэ мүн болоно, энэ хадаа социализмын үедэхи үйдэрлэхэ хүгжэлтн урмашуугануудай нэгэнинь болоно.

Шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ хадаа энэ зүршэлдөөн шидэхэдэ тулгарахуураа, советскэ общественно хүгжэлтн темнэ түргэдхэ шэнэ-шэнэ арга-боломжонүүдэ үзэхдээ гадна, төрөнэй ургал багаража байгаа материалын, оюун бодолэй эрилтэнүүдэ хангадаг байна.

Советскэ общественно ургалтаа түргөнөөр дахлалтын үе үндэрлэхдэ нэгэнинь юб гэхэдэ, үйдэрлэхэ хүснэ ба үйдэрлэхэ харилсаануудай хоорондох бүрин тааралд болоно. Үйдэрлэхэ хүснүүдэй хүгжэлтн үйдэрлэхэ харилсаануудай зүршэлдөөнгүй байха юм. Социалистическэ үйдэрлэхэ харилсаанууд оло миллион ажалай хөсөн байгуулаха жидхэмжэ ба үсхалы дэлгэрүүлэхэ эгзэн таатай зохид арга-хүсэлнүүдэ биир болгоно.

Манай парти олонийтн хүгжэлтн ябые уришалан хаража, үүдэн гаража байгаа зүршэлдөөнүүдэ хадаа саг соонь ахируулагд, тэрлэни усалха хэрэгтэ эрилтэ хүсэ ба зоригтэ зорюудал байна. ВЦИК(6)-гэй ЦК-эй ба СССР-эй Министрнүүдэй Советэй «Колхозуудта хүдөө ажалын артын Уставы» эдхэ ябадал усалха тухшаа хамжэнүүд тухай тогтоол энээндэ гайхамшагта жэшэ болоно. Энэ Уставы эдхэ язаар эдхэн олон ушарнууд колхозно ажалайтай үндэр ёһондо тон харша байгаа. Энэ харша ябадалы партин ахируулагдгүй наань, энэни усалха хэрэгтэ колхознууды ахируулагд жагсаагүй наань, колхозно байгууламтаа гэрлэһон аюул тохолодо байгаа.

Социалистическэ общественно экономическэ хүгжэлтн хүдэлгэлтэ хүснүүдэй нэгэн болохо социалистическэ мүрсөөн тухай асуудалы нүхэр Сталин бүхн талааршын хаража зохион байна. Социалистическэ мүрсөөнэй ябаса соо буруугаар хандалта ба назагай ябадала эсэргүү, хуушаран методууд ба нормонуудта эсэргүү зорюудалдан шэнэ үсхэлнүүд саг үргэлжэ үүдэн гарана.

Капитализмын үедэ байдаг хөмөрлөөтөө зүршэлдөөнүүдэ илгэлтэ хуушан ба шэнэ ёһонуудай тэмсэл социализмын үедэ дэлгэдэг ушарын социалистическэ мүрсөөндэ эли тодор харагдана. «Социалистическэ мүрсөөн ба конкуренци хадаа хоер тэд (ндю) принцип болоно» гэж нүхэр Сталин заана. Конкуренцины принцип юб гэхэдэ: нэгэ заримуудай хосорон ухаж ба нүгөөдүүлэй илаха, зонхило ябадал болоно. Социализмгүдэй принцип хадаа гэгдэгдэтэ түрү-шүүдэй зүгөө тулалжа, нинтэ дэбжэлтэ туйладаг. Конкуренци гэдэ юб гэхэдэ:

гэгдэгдэтэ халатар сохи, тингид өөрнөгөө эзэн ёһы батала гэдэ байна. Социалистическэ мүрсөөн хадаа тэд өндө гэдэл нэгэнинь муугаар хүдэлмэрдэнэ, нүгөөдөөнэй наагаар, турбадхын эрхмээр хүдэлмэрдэнэ, тинхэдэн эрхмүүдэ хүсэ, нинтэ дэбжэлтэ туйла гэдэ байна.

Конкуренци хадаа общественно гэгдүүлэгдэлтэ, хүн бүхэнэй өөрыгөө түлөө ба бусадта эсэргүү тэмсэлэе тааруула, социалистическэ мүрсөөн гэгдэлтэй нийтн дэбжэлтн түлөө тэмсэлдэх хамтын нэгдэлэе харуула. Энэ хадаа нүхэр ёһоной нэгдэлдэ байһан хүнүүдэй тэмсэлэй шэнэ формо болоно, эдэрн бүхн арай ашаг туйн түлөө тэмсэлэ. Тиним тула, эдэрн тэмсэл харша зүршэлдөөнгүй байдаг.

Манай общественно дотор голлон байгаа социалистическэ үйдэрлэхэ харилсаанууд ба хүнүүдэй оюун бодолтэ үндэрн капитализмын үзэгдэлнүүдэй хоорондох зүршэлдөөнүүд биир байна. Энэ үзэгдэлнүүд ажалайдай али бүхн халбаринуудта хубин аша туйн нийтн хэрэгтэ эсэргүү табиха, социалистическэ ажалай жалг зарималы эдхэ, колхозуудай нийтн газарнууд ба хамтын зөөр хогтолы хулгайлан үбэрлэхэ гэхэ мэтэ ябадала харагдана. Хүнүүдэй оюун бодолдох капитализмын үзэгдэлнүүд хадаа идеологическэ талааршын халасаггүй байна. Энэ үзэгдэлнүүд тон харша ба муухай зүйлнүүднэй юб гэхэдэ, буржуазна культурын үмэнэ бүгдэн шүүтэхэ ба боогол болон дохио ябадал болоно.

Манай ороондо харан мулжэлтэ ангинуудай үзэгдэлнүүдэ үй бута сохон ба усалдаһанай хүдэлтэ уасхоорондын буржуазна хадаа Советскэ Союз дотор али бүхн материалын түгэл тулгана алхаа. Тингэбшье, тэр хадаа идеологическэ талаар хүнүүдэй оюун бодолдох капитализмын үзэгдэлнүүдэ—үсхэлнүүд үзэл бодолнууды, буржуазна моралин үзэгдэлнүүдэ (бүлэ ба эхэрн тулал), зарим нийтэлэгдэлнүүдэй зүгөө баруун оройной буржуазна культурын үмэнэ бүгдэнэ ябадалы, буржуазна национализмын гаралта ба идеологическэ бусад зүйлнүүдэ өөрыгөө тулгана ашагтаа гэж эрмэлзэдэг байна. Хүнүүдэй оюун бодолдох капитализмын үзэгдэлнүүд советскэ общественно хүгжэлтэ наад хэнгүй байха аргын үгэ. Коммунистическэ общественно ошохо хүдэлгэлтэ бээлүүлэхэ гэлэн хэрэгтэ наад тойд татада бүхн юмны усалхангүйгөөр энэ хэрэг бээлүүлэхэ шадахагүй.

Импералистическэ реакци ба демократи болон социализмын хоорондо хатуу манга тэмсэлэй ябажа байгаа мүнөө үедэ ажалланых коммунистическэ өһөр хүмүүшүүлгын ухалшаран илангаа ехэ байна. «Өөрыгөө шүүмжэлгэлтн үгэ байгаа наа» — парти, анги ба олонийтн зөөр хүмүүшүүлжэ шадахагүйг гэж нүхэр Сталин заана байна. Олонийтн нийгэм хүмүүшүүлгын тулада «нийтн ёһы» хүсэрхэлтэ ба мэдөөрхэлтэгүйгөөр хүнүүдэй гүйсэдхэжэ заншдаг байхада» (Ленин), тиним бүгдэ нийтн ёһо гүрмдэ, заншала ороло гражданинуудай нийтн уялга болоһон ушарта шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ ябадал тон шухал байһа.

Шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ хадаа дутуу дунданууд тэмсэлгүйгөөр хандалта ябадал ба коммунистическэ бодол, өөртөө ба бусадта ехэ эрилтэ хэмы болбооруудна, Эхэ орон тулал, нүхэд тулал, общественно түлөө өөрыгөө уялганууды дүүргэлдэ социалистическэ өһөр хандажэ бургана, дутуу дундануудай гаража эхилхэ үсхэн хаража ба тэрлэни усалха шадабни олгоно.

Большевизмгүдэй шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ хадаа үндэр дээдэ идеатгаар нэгдэлтэй байжа, манай замдахы бүхн наад наалтанууд ба эндүү ахирууны эрилтэ шүүд зайсуулаха гэлэн али тодорхой шадлаар хүмүүшүүлжэ.

Парти болбол шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ ябадалы хүгжэлтэдэ бүхн хадриууды эрил бургана. Энэнигүгөөр үйдэрлэхэ байжаруула шадахагүйн дайт. Большевизмгүдэй шүүмжэлэл хадаа өөрыгөө ажал-абуулын үрмэ тоодо ба гүнзгийгөөр мэдэж, «мүнөөдөр хамга бүхн юм хэ гэмтэ гүб, мүнөөдөр үсгэлдэрхэйгөө үдүүгээр хүдэлмэрдэхдэ яаха юм, маргааша мүнөөдөрхэйгөө үдүүгээр хүдэлмэрдэхдэ яаха юм» гэдэг

«Өһөр өөрыгөө дүй хүршэлэе шүүмжэлгэ харжа үзэхэ тушаа советскэ хүнүүдэ уялгала.

Шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ тоогүй ябадал, тэрэндэ хамаагүйгөөр хандалта хадаа советскэ зарим хүнүүдэй оюун бодолд байгаа капитализмын хосорон үзэгдэлнүүдэй нэгэнинь болоно. «Өөрыгөө шүүмжэлгэ» шүүмжэлхдээ хэн айнал, тэр хадаа арайта хүдэлгэлтэгүй тон аймхай тулуур хэн мүн гэжэ нүхэр Сталин хэлэнэ.

III

Шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ хадаа советскэ общественно ажалайдай мчэрлалына ба оюун бодолд хүгжэлтн хүдэлгэлтэ хүсн мүн болоно. Идеологическэ фронт дээр большевизмгүдэй шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ ябадалы дэлгэрүүлгэ —угаа ехэ ухалшартай.

Мүнөө сагай буржуазна наука ба культурын харша ухды эсэстэн хүртэр, буримун ахируулах, хорото харша бургаануудай эшэ үндэрнэ тодорүүлал бута сохио түүхэтэ зорилго бидэнэй үмэнэ табигдаа байна. «Партийн мүнөө үедэ ябуулаха идеологическэ хүдэлмэрин шухала шухалын юб гэхэдэ, буржуазна идеологическэ үзэгдэлнүүдэ бүрин усалдахада, али бүхн идеологическэ хазгайралтанууд тушаа эбсөөгүй большевизмгүд тэмсэл шагдахалтаа байна». (И. Маленков).

Энэ түүхэтэ зорилгы шидхэлгэ хадаа идеологическэ фронт дээр зоримгой, принципналына шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ ябуулангүйгөөр бээлүүлэгдэ шагдахалтай. Большевизмгүдэй шүүмжэлгэлтэ эрилтэ шүүд абадалы тоогүй ябадал муу хойшолодо хүргэдэг байһы идеологическэ асуудалнууд тушаа ВЦИК(6)-гэй ЦК-гэй шидхэлдэрнүүд соо хэлэгдэнэ.

В. Мураделлин «Атуухэ халд барисан» гэж ороо тухай тогтоол соо ВЦИК(6)-гэй ЦК болбол советскэ культурын идейн ахирун хайхан байхн түлөө тэмсэл, буржуазна искусствын хорото муухай нүгөөндэ эсэргүү эрилтэ шүүд ба эбсөөгүй тэмсэлэй гайхамшагта жэшэе харуулаа.

ВЦИК(6)-гэй ЦК-гэй тогтоол хадаа манай искусствода харша бүхн юмны ахируулан эрилтэ шүүд абадалы тоогүй ябадал муу хойшолодо хүргэдэг байһы идеологическэ, демократическэ замаар хүгжэлтн тулада шухала бүхн эрхэ байдалнууды хангаа.

Шүүмжэлэлдэ үнэч өһөр хандалта хадаа литература зарим эхсэлнүүдэ сг нэлгэдэ, тэрлэни маггалтаа онгоор хандаа абадал үүсэхэ. Нияз үнчир К. Сикимов «Эсэгэ оройной унгар» гэж эхэ адуулай зохол тушаа гарган байла. Шүүмжэлэлдэ принципналына бэшэ ябадал хадаа уранзохиунууды нэгэ талааршын сэгнэхэ ябадала хүргэдэг байна. А. Фадеевой «Залуу гвард» гэжэ романин сэгнэхэдэ литературн шүүмжэлэл гарган ахируулууд энээндэ бургаал болохо ушартай.

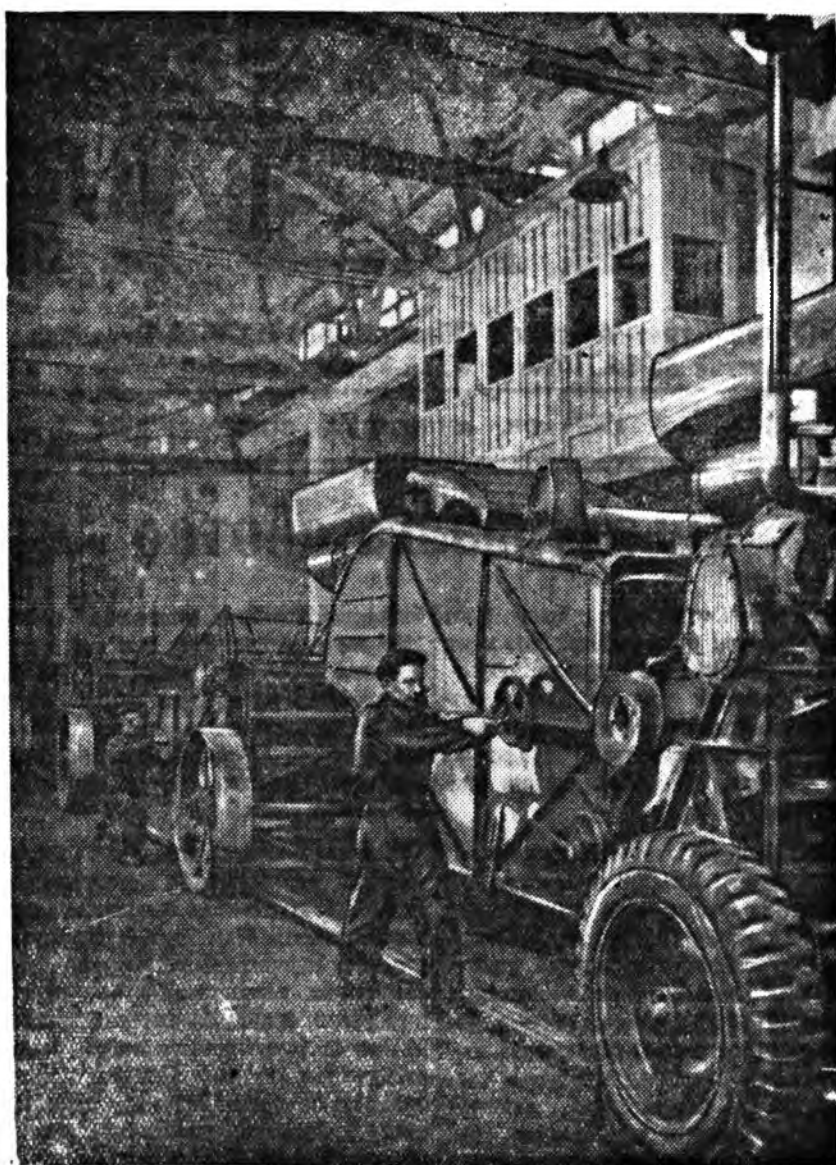
Шүүмжэлэлдэ большевизмгүдэй принципналына ёһы алаһан ушар халт алуутай зохиол ба идеатуй зохиолд тулалха ябадал гаргана, теорин бодото хэрэгтэ таалаха ябадала хүргэнэ. Шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ хүлэ байһан ушар хадаа шэнжэлхн ухаанай фронт дээр абадал үшөө наа, шэнжэлхн эрилтэ мүнөө үсхэн тон шухала зорилгонуудһаа гэгдэхдэн ябадалаар харуулагдана.

Шүүмжэлэлдэ принципналына бэшэ ябадал хадаа хайн юмны араса ябадала хүргэдэг байна.

Партийна шүүмжэлэл — принципналына шүүмжэлэл мүн болоно. Энэ хадаа политикатуй ябадала харша байна, советскэ үнэч байдалта харша идеанүүдэ шүүмжэлгэ ахи бүхн нэгдэлдэ хайра-гайгүйгөөр хандадаг байха юм. Шүүмжэлэлдэ принципналына ябадал юб гэхэдэ — арайта, советскэ гүрэнэй ашиг туй-аууды хамгалдаг, эрлэни өөрыгөө хубин ба танил талын ашаг тушаар болхо ябадала тон харшаар хандадаг байна.

Марксистско-ленинскэ принципналына ябадал хадаа зүршэлдөөнүүд, дутуу дунданууд ба ахирууны эрилтэ орхио ба багартуулаха ябадала үндэрөөр харша байна. Тэр хадаа дурсагдаһан адуу-андуу-нүүдэ эрилтэ шүүд ахируулах ба усалха ябадала зорюулагдана.

М. ЛЕОНОВ.

КАЗАНЬ. Самоходно комбайн үйлдэрлэдэг завод дээр комбайнын тариа сохиу частие хабсардаг конвейер ашаглалтаа оруулалтаа. Энэний ашада хоер час болом ба болон молотилка гарадаг болоно.

ЗУРАГ ДЭЭР: тариа сохиулан агрегатын конвейерээр хабсаргалта. Түрүүшнээр гэдэ сасарь стахановец Василий Голубов гэгшэ ажалажа байна. (ТАСС-эй фотохроника).

Хэлэлдэй шэнжэлэл

Шэнэ алфавит нэбтэрүүлгэ ба аймагай газетэнүүд

«Бурманский колхозник» газетин уншмалд мартын 18-ай номеры абадал, нилээд байрлаһан байгаа. Юб гэхэдэ, энэ номерто «Үзэг бэшгэтэ бургалы наана-руулаа» гэлэн тон шухала асуудаллар гэжэ түрүүшмхөө бурят-монгол хэлэн дээр бэшгэдэн нэгэ статья тогтоогдон юм. Энэ хадаа ороо алфавит дээр зохиогдон бурят-монгол хэлэ бэшгэ шухалы эрмэлзэгтэ үргэн олонийтн хүсэлтэ оройтоһонһы наа хангаһан ухалтай байгаа.

Тээ, «Бурманский колхозник» газетин редакци өөрыгөө уншмалдай нитенсүүдэ багаар тоодог байшоо. Мартын 18-да гарган н мерлоо хойшо арба гаран өмөр хэлбэрн мөртөө, нэгдэншье бурят-монгол хэлэн дээр юмэ бэшгэгүй. Нилгэ тус газет өөрыгөө тиним һийн хэлэлгэе хосорлоһон байна.

Уншмалдайгаа эрилтэнүүдтэ хайша хэрэгээр, хайтармажгүйгөөр ханхча ябадалы мүн «Брасная Волга» газетин редакци гаргаа. Хабар болоһон партинын конференци дээр олоо делегатуд болбол газетимнай эхэлгэ дутуучуудай нагэнинь хадаа бурят-монгол хэлэн дээр угайдахдаа нэгшье статья тогтоогүй гэжэ шүүмжэлэл хэлэн юм. Энэнь тон зүб байгаа. Тиним шүүмжэлэл конференци дээр гаржа маг гэжэ мэдэд, тус редакци конференциһаа хоер үдэр уриг, мартын 18-ай номерто «Эрхм хоншолой эрмэлзэлгэ», «Тусбөө гэдүү» гэлэн хоер статьянууды тунхалаһан байха юм. Тингэд конференциһы хүдэлмэрэ дүүргэ, «Брасная Волга» газетһы наанага амараа. Тэрэниһаа уришье, хойшлэе тус газетин уншмалд бурят-монгол хэлэн дээр статьянууды дамы бээрһээр ялгала байна.

«Бурманский колхозник» ба «Брасная Волга» газетнүүд тушаа энэ халдһан ушарнууды оёролгүй гарааар бэшэ байна. Ушарын халта, мүнөө ороо

КНЭВ. Городой агэлэ томо ба тое Днээр арьс дээр байдаг хэлэн олоо хабар байһан нэгэн бодхоогдоно. Дайнай урда тээ энэ гэр соо Украинны Коммунистическэ большевизмгүдэй партины Центральна Комитет байһан юм.

Немекэ фашистскэ эсэмдэгтэд энэ байшангай доторни сүм хандарган ба доосохи түхэрлэгнүүднэй абажа ябаһан байгаа. Энэ байшангы нэгэн бодхоохын тула манай барилгашад туйлай ехэ хүдэлмэри хэлэн байха юм. Мүнөө энэ байшан соо Украинны КИ(6)-гэй Киевскэ областной ба городской комитетүүд, ажалшад депутатудай областной Советэй гүйсэдком, Украинны ЛКСМ-эй Центральна, областни ба городской комитетүүд ороһон байна.

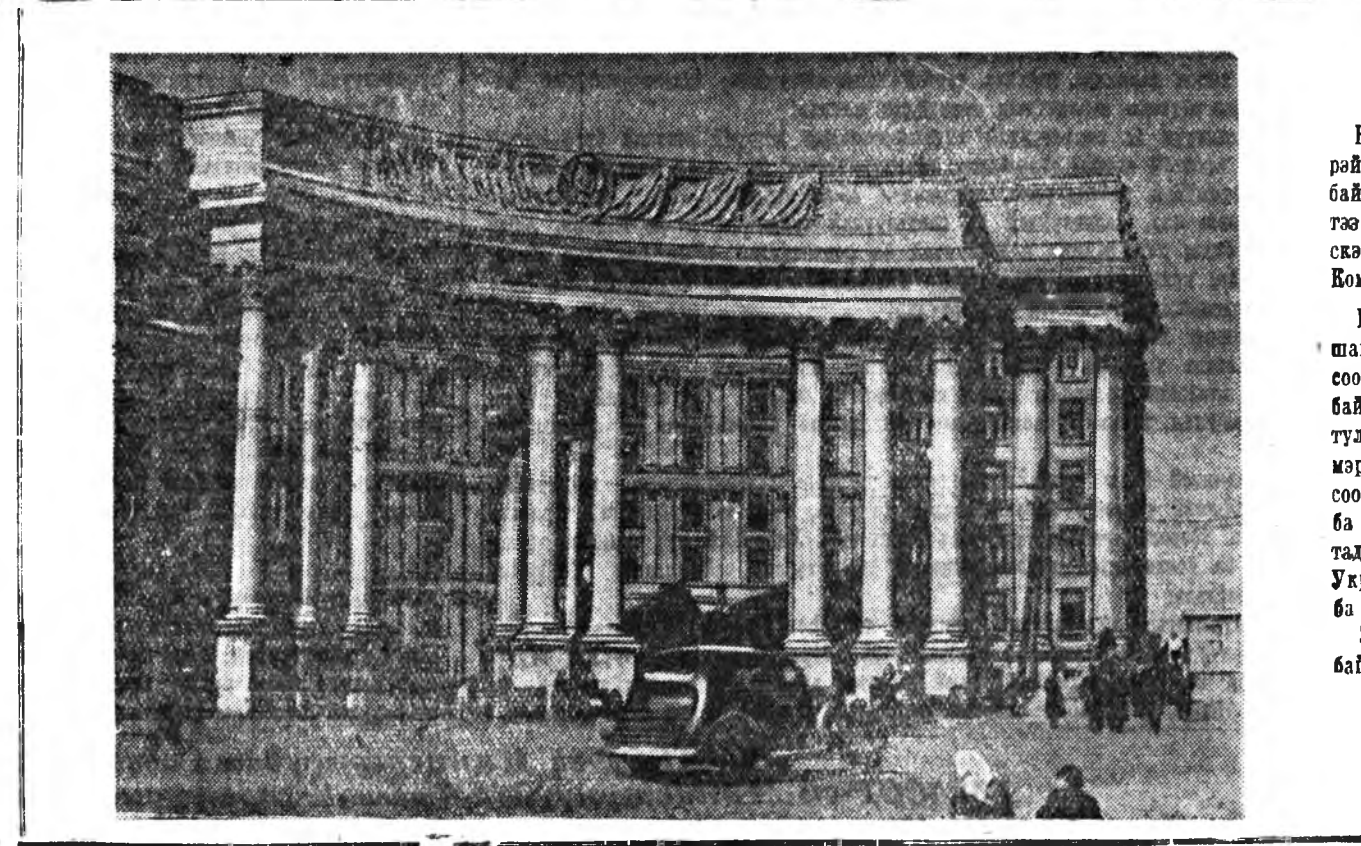
ЗУРАГ ДЭЭР: нэгэн бодхоогдон байшан.

(ТАСС-эй фотохроника)

Инструктивна зүблөөн

ВЛКСМ-эй Бабушкинскэ горком штаба бэшэ инструктивнуудай инструкцияны зүблөө нахан үнэгэрба. Энэ зүблөөн дээр Горкомой секретарь нүхэр Ерекин Шатаа бэшэ инструктивнуудай «инструктив» гэлэн темэтэй эхилдэг хэдэ.

Репарационно түлбэрнүүд бага болгохон тушаа Финлянди дотор ехэ баяр

ХЕЛЬСИНКИ, июнийн 5. (ТАСС). Финляндийн «Валла Сада» ба «Тюккиса» газетнууд оройнхоо гүнзгий ажла-йуулагдах ба демократическай организацинуудай үүднөө СССР-эй Министр-үүдэй Советэй Түрүүлэша Генералиссимус И. В. Сталиной нэрэ дээрэ олон тоот баяртай телеграммнуудыг таллаба. Баясхалтай телеграммнуудыг эльгээхэдэй тоодо — Министрүүд Мурто, Ян Хунен ба Финляндийн Арадай Демократическай Союзай (ДСФ) фракцийн үмэнхөөн, телеграмм эльгээхөн Херта Хусилея, Финляндийн коммунистическай партиин генерал-на секретарь Пессеи — компартиин Гүйсэ-комой зүгнөө телеграмма эльгээбэ, ДСФ-гэй Гүйсэкомой зүгнөө телеграмма эль-

гээбэ ДСФ-гэй түрүүлэша Мурто гэгшэ би. Тэрэнхээ гадна, Финляндийн залуушудай демократическа Союз, Хельсинки городей коммунистическай организацй телеграммнуудыг эльгээхөн байха юм.

«Тюккиса» газетин мэдээсэлээр, Финляндийн Советскэ Союзай олохон ехэ хүнгэлэлтэ тушаа Туркда ехэ мингэ боложо, 7 мянга шахуу хүн хабаада. Советскэ Посланник Г. М. Савоненковор дамжуулан, Генералиссимус И. В. Сталинда, Советскэ Правительстада, гэрээшлэн репарационно түлбэрнүүд бага болгохо хэрэгтэ үүсхэл гаргабан Министрүүд Лейно, Мурто ба Ян Хуненга баяртай телеграммнуудыг эльгээхэр ини-дэбэ.

Репарационно түлбэрнүүд бага болгохо тухай Советскэ Союзай Правительстада Венгерскэ Правительствын хандалга

БУДАПЕШТ, июнийн 6. (ТАСС). Венгерскэ коммунистическай партиин Центральна Комитетэй даалгавраар, тэрэнэй генерална секретарь — Премьер-Министр Орлош Матнас Ракешинийн үүжэ хандан башгыш Премьер-Министр Денеш Лайош Угедадар Министрүүдэй Советэй заседани дээрэ соносхобэ. Мүнөөдөр стилишн газетнуудта толлохондоо тэрэ башг соонь ингэжэ хэлэгдэбэ:

«Репарационно түлбэрнүүд бага болгохо тухай гуйтаталгаар мэнэй республи-кын Правительстада Советскэ Союзай Правительстада хандаха гэжэ венгерскэ коммунистическай партиин Центральна Комитет дахуулаха.

Республикын правительста ханда репарационно уялгануудаа гүйсэхэлтэ нэрэ хүнднэ хэрэг гэжэ хээбэ бүхэндэ тоолодог байгаа, тииш оройнхоо экономическа байдалай хүндэ хүшэр байхадшье, уялгануудаа адалдгүй дүүргэдэг, тэрэлхэн советско-венгерскэ худалда-аймагалай хооворнуудыг бүрнэ ба ханг харилсаанай өшөөр баясхалгаар байнараа өөрчлөгөө энэ гуйтатэ тайлбарилжа болохо байна. Ре-

парационно түлбэрнүүд бага болгохо наа, гурбан жэлэй түсөөбэй программно гүйсэхэлтэда маша байнара нүсөөлэтэ нэн, энээнэй зорилгонь — демократическа Венгрии политическа ба экономическа талаархи бэхжүүлэхэ, зоной ажаимдирал-лай хэмжээг даашыг дэбүүлэхэ, ябадал болохо гэжэ саашадан тэмдэглэхэдэ зохино байна. Урданшье манай бэрхшээлнүүд тушаа ойндоо абажа хандадаг ба нэгэнтэ баша гараа харийн туналдаг байхан Советскэ Союзай Правительста, Генералиссимус Сталин мүнөөшье манай энэ гуйтатэ ойшоолтойгоор хандаха гэжэ венгерскэ коммунистическай партиин Центральна Комитет этгэнэ».

Матнас Ракешинийн дахуулыг Министрүүдэй Совет нэгэн, хангалар абаба.

Мүнөөдөр үдхөөн урда Гадаадын Хэрэгүүдэй Министр Мальнар Эрик Венгрияда СССР-эй Посол Г. М. Пущкиной уулзажа, тэрэндэ өөрынөө президентийн үмэнхөө Министрүүдэй Советэй зохиох шийхэбэриг баруулаа. СССР-эй правительствын мэдээндэ энэ шийхэбэригнэй хүргэхэдэ гэжэ Посол Пущкин лайдүүлэа.

Румынска Правительствын коммюнике

БУХАРЕСТ, (ТАСС). Румынска Арадай Республикын Министрүүдэй Советэй Президиум элбээдэ толхонхон түдхэдэ нинэ коммюнике дамжуулаба:

«Мүнөөдөр, июнийн 4-дэ, 11 чигтэ Премьер-Министр доктор Петру Грозин түрүүлэдоо Министрүүдэй Советэй заседани болбо. Министрүүдэй Советэй Вице-Түрүүлэша ба Румынска худамэрншэдэй партиин генерална секретарь Георгий Георгиу-Деж Румынска худамэрншэдэй партиин үмэнхөөн үгэ хэлэхэ зуураа, СССР-та үгтэхэ сэрэгэй репарацинууд тушаа Румынска Арадай Республикын, уялгануудыг бага болгохо боломжые харх-жа мэдэхынэ гуйжа, ССР Союзай Правительстада хандаха гэжэн дурдахал оруул-ба.

Румынска худамэрншэдэй партиин ге-нерална секретарин дахуулыг эльгээбэ, Министрүүдэй Совет болбол СССР-эй Министрүүдэй Советэй Түрүүлэ-ша Генералиссимус Иосиф Виссарионович Сталинда нинэ башгтэйгээр хандаха тог-тоол гаргаба:

«СССР-эй Министрүүдэй Советэй гүс-подин Түрүүлэша, Генералиссимус Сталин!»

Румынска Арадай Республикын Прави-тельста болбол сэрэгэй репарацинуудай тоодо румынска гүрэнэй түлэхөөр үшөө үмэнхэ сумын хороо боложо харыха мэдэхынэ СССР-эй Правительстада хан-дана. Уялгануудынмай нямээр хорожо, хүнгэлэлтэ олгоболтнай, Румынска Арадай Республикын экономикын бэхжэлтэйн ба хүгжэлтэйн хэрэгтэ хүсэлэлтэ гаргажа бай-гаа манай арада ехэ туша болохо нэн. Хүндэ хүшэр туршалгануудыг дабан гара-жа байха үдэн румынска арада хахуун ханг барисаа байгуулаха ба дэмжэлтэ үүхэхэ гэжэн Танай өөрчлөнтэй ба Танай толгойлжо байгаа Правительствын мэдэ-ралыг мэлэжэ байхан тулаа, Румынска Арадай Республикын гуйтатэ анхаралда абтаха гэжэ найдаабай. Манай дээрэ эр-гын хүндэлэлтэ мэдүүлэе тогтоожо аба-хметнай СССР-эй Министрүүдэй Советэй господин түрүүлэша, Тание гуйнаби.

Министрүүдэй Советэй Түрүүлэша док-тор Петру Гроза»

Национальна суглаанда хүнгэлтануудай результадууд тухай Чехословакийн дотоодын хэрэгүүдэй министрствын официальна мэдээсэл

ПРАГА, (ТАСС). Чехословакийн Дото-дн хэрэгүүдэй Министрество ингэжэ мэдэ-сэлэбэ: хүнгэлтануудай официальной комис-синуудай табиан, хүнгэлтануудай резуль-тадууд тухай официальной мэдээлүүдэй, хүнгэлтануудын комиссүүдэй гүрэнэй статисти-ческэ бюорогй талаарханы үдхөөн хауу-рын дээрэ, Национальна Суглаанда 1948 оной майн 30-да болохон хүнгэлтануудай нинэ результадууд гарга:

Чехословаки дотор бүрдхэлдэ абтахан хүнгэлтанга тоо — 7.998.035 хүн байгаа, хүнгэлтануудын хуулин 55-дахн параграфай

үдхөөн, 65.796 хүн (0,8 процент) хүнгэлтануудай архыг хабаада. Хүнгэл-тануудын архытай 7.932.239 хүн байба. Эд-нэй 512.986 хүннэй (6,5 процент) хүн-галтада хабаадаагүй. Хамта дээрэ 7.419.253 хүн голосуудаа үгөө, эднэй 220.487-нэй (3 процент) үүнтэ баша бай-гаа. Тиимэ болохоор, 7.198.766 голо-сууд үүнтэ байба. Эднэй 6.424.743 голосууд (89,2 процент) Национальна фронтин кандидатыг комиссгэй түлөө үг-төө. 774.032 сагаан бюллетень (10,8 процент) табидаа.

Израиль гүрэнэй сагуурын президент Парижда ерөбэ

ПАРИЖ, июнийн 2. (ТАСС). Франс Пресс агентствын дамжууланай өшөөр, Парижда

Израиль-аа Израиль гүрэнэй саг зуурын пре-зидент Вейцман гэгшэ ерөбэ,

Турцида фашистка «теоринууд» дэлгэржэ байна

АНКАРА, июнийн 3. (ТАСС). Турецкэ засаг баригшад дэмжэгшдэйгээр Турцида фашистка ба расистка «теоринууд» дэл-гэржэ байна. Анкарагай университетэдэ болохон ябадал энээнэе тон байнара гэршэнэ. «Кудрет» газетин мэдээсэлээр өшөөр, Анкарагай университетэй профессо-рскэ профессор Меджати Акдер гэгшэ хээбэ башгтэй, түүхын ба географин факультет-байна

тэ хэлээн нэгэ лекци соогоо гитлеризм ба гитлеровскэ журам байгуулалтыг айка-тарар байрхалтай ба «Турцида мүнөө ба-вал нинэ журам байгуулалтай байнаби» гэжэ мэдүүлэбэ.

Нэгэ студентин энээнэе эсэргүүсэхээс хөдхэхэн, тус профессор тэрэ студент-дэ аудитори соохоо гарахыг дурдахан

Англо-американска тагнуулшад шэнэ харата ааша

БЕРЛИН, майн 28. (ТАСС-ай тусхай корреспонденттөө). Энэ оной апрелин 23-да Бремени городей (Германи) Германида Советскэ сэрэгэй администрациин репара-цинуудай Управлениин транспортна груп-пин инспектор гвардин подполковник Та-соев Я. Д. гэгшэ мэдэхин аргагүйгээр үгэ болохон байгаа.

Хэнийшье мэдэхээр Бремени городей амери-канистүүд хингалтада байдаг. Тиимэ дээрэ-нэ советскэ командовани болбол подпол-ковник Тасоевын дары түргэн бадэржэ оло-хо арилтэйгээр американиска командова-нида хандабан ба Тасоевой амь басын ба ажуултэй байлгын түлөө харуулалтыг аме-риканска засагуудта тохонхон юм. Тийх-дээ хамта советскэ командовани Тасо-еовой үгэ болохон ушар байдалыг мүн-дэн түлөө тусхай комисс томилохон бай-гаа. Гэбэшье американиска сэрэгтэ засагууд болбол ямаршье шалтагаан дурдаагүй ад-ээн харатыг мүнхэн түлөө Бремени ошхоо арга советскэ комиссда олгоогш байха юм.

Германида американиска засагууд ха-даа 10 хонгойг турша соо подполковник Тасоевой байхан газар тухай ямаршье мэдэ-сэл үгөөгүй.

Американиска засагуудай зүгнөө хэдэ эсэргүүсэл гаргышье ханг советскэ заса-гууд болбол нинэ ушарыг тодорхойлохон байха гэбэл, энэ оной апрелин 23-нэй үдхэ Тасоев хадаа американиска официал-на түлөөлэгшэ — Бременискэ портын на-чальник Клем гэгшын урлааар Магбург-Аллея 22 гэгшн арестай тэрэнэй кватира-да ужинда ошонхон аад, гэртээ буцажа эрэгшэй. Тасоевой хамта байхан Бремени портохон СВГА-эй репарацинуудай Управ-лениин түлөөлэгшын үүргыг гүйсэхэдшье лейтенант Беляков гэгшэ үүдөөрнэй үг-лөөлөгш 7 чиста Тасоевой хаана байхынэ мэдэхин түлөө Клемэй кватирада эвонхон байгаа. Тийхэдшье Тасоев Клемэй кватирада угы ба Клем өөрөөр абаашанай гэжэ харуусаба. Беляков тэрэ үдхөөн Клемтэй уулза-жа, Тасоевой хаана байхан тухай тайлбар үгэхынэ эрбэ. Тийхэдшье Клем болбол Тасоев хадаа тэрэнэй ба тэрэнэй хамтанай урлааар тэрэнэйгэ ужинда эрэнхон юм, тийгээд нүүдээрнэ мүн-дэ тэрэнэйгэ ужинда урлааа эрэнхон хо-ер ташгалгай хүнүүд Тасоевын тэрэнэй кватирааа абааша нэн гэжэ мэдүүлэбэ. Клемэй хэлээн тайлбаринуудай бүдүү-линг муушай байхыннэй тэрэ дороо мэдэ-дхэхэбэ. Клемэй кватирааа Тасоевын со-хон хайман гээд абаашан ушар байда-ны хэлэжэ үгэхынэ хууч Беляковой эрэнхон нэртүү шанаа эрилтэдэ харуусаха зуураа, Клем болбол Тасоевой үгэ болохон ушар тухай шэнэ харуу бусайданги тайлбар-инуудыг хэлэбэ Тасоевын гэртэ айлшаар урлаа асаралд, өөрөөр хамтангай театрта олооо нэм, театрна эрэд байхад Тасое-вын айлшаар абаашаныг мэдэ нэм гэжэ Клем мэдүүлэбэ. Нинэ үшэн баша тайлбар-инууд хадаа лейтенант Беляковы хангажа шадхагшай байгаа. Тийхэдшье Беляков нэ-ртүү манга эрилтнүүдэ хангангынэ нүү-дэр Бременида американиска сэрэгтэй ко-мандованиин түлөөлэгш болохо нагадх-рантын капитан Девес гэгшэдэ орожо, тэрэнэй уулзаба. Девесдэ урлааа эрэнхон Клем болбол Тасоевой үгэ болохон тухайда мүнөөхи өөрчлөгш эхи үзүүргүй хөөрөөс байба. Тасоевын абаашанай өөрчлөгшөө «айлшад» нэрлүүдэе нэрлэхынэ Беляко-вой эрилтэдэ Клем нэрлэхынэ асаран байна. Американиска командовани болбол майн 7 хүртэр Тасоев тухай советскэ засагуудта ямаршье харуу үгөөгүй.

Германида американиска сэрэгтэй гүб-ернатор орлошго генерал-майор Хейс гэгшэ советскэ сэрэгтэй командованида хэлэгшэн өөрчлөгшөө майн 7-ой башг дотор брем-ческэ портын начальник американиска

офицер Клем гэгшын гэрлээ советскэ подполковник Тасоевой үгэ болохон ушар байдалыг тайлбарилхын ороонд майн эхээр английска хөлбэлдэ толлохон-дон Англиин гадаадын хэрэгүүдэй минис-терствын мэдээсэлэе урдаа бархан байха юм. Тэрэ мэдээсэл дотор «подполковник Та-соев хайн дурараа Англида эржэ, поли-тическэ тэрэдэгшадтэ хорхон байха га-зар олгохондог ехо заршалай эрхээр энэ хүлэгшэн абтаа» гэжэ хэлэгшэн байха юм.

Нүүдээрнэ үдхөөн Клем «хайн дурараа Англида эржэ» гэжэ Великобританиин МНД-ай мэдээсэл дотор хэлэгшэн подполковник Тасоев Лондондо түрмэдэ хаалттай байха гэжэ советскэ сэрэгтэй ко-мандованида мэдэгдэбэ. Подполковник Тасо-ев хайн дурараа Англида эржэ, поли-тическэ тэрэдэгшадтэ хорхон байха га-зар олгохондог ехо заршалай эрхээр энэ хүлэгшэн абтаа» гэжэ хэлэгшэн байха юм.

Английска ба американиска тагнуулай газарнуудай хүтэлбэр дотор англо-амери-каниска засагууд болбол Тасоевын үзэгдэ-дүүдэгшүүдээр хүсэрхэлхыннэй мүнөө бү-ришье айл тодо болоо. Бременискэ портын начальник американиска Клем гэгшэ 1948 оной апрелин 23-да ужинда гэжэн шалтаг баянжа, Тасоевын үнхөөрөө кватирада урлаан байгаа. Ходоодо хамта ябадаг лей-тенант Беляков Тасоевой абажа эрхэл-гшын тулаа Беляковы «Сучан» гэжэ со-ветскэ паролотхо ашаа тэгтэ дээрэ ха-рэгтэй болбол гэжэн шалтаг оарин, «я-ралтай» хэрэгээр тэрэннэй порто дуудхан байха юм. Клем гэртэ байгаагүй. Орол-дэ мэдэгдэ гэртэ эзэн — Клемэй хамган Та-соевын утгаба. Энэ эхээр хадаа Прибал-тийска советскэ республикануудта урлаан байханаа гэгшэ Германиру абаашан ба 1946 оной Клемэй хамган болохон байжа. Энэ хамган Тасоевын словодор оруулба. Тэндэ хэдэн эрэгтэй хүнүүд байжа, Клем-эй хамган тэрэннэй өөрчлөгшөө нүх юм гэжэ Тасоево нэрлэбэ. Удхыгшгүй Клем болбол Тасоевой таныхай 5 хүн дахуулай орожо эрбэ. Ойр зуура урлааа эржэн ужинай нүү-дэр автоманинуудта бугаада, Бремени соогур сангажэ абажа гэжэн дурдахал ай-шадта оруулгабда. Тэдэ, Тасоевой машина-да бухагтай хамта бүтдөөрнэ абаахыбэ. Тасоевой заргалдэ нүүнэн хоер өтгээдүүд гэгшэ тэрэнэй гарыг мушхан хүсэрхэжэ, абажа английска эноо худар абаашаад, үр-сайтар тэрэннэй барига. Үүр сайгалнаар үнөөхи өтгээдүүд Тасоевын самолето-д хуулгаад Лондон абаашаба. Самолет соо болохон хөөрлөгшөөн дээрлээ Тасоев болбол английска тагнуулай гартэ ороод абаашаа мэдэбэ. Тэдэ тагнуулашад Советскэ Союзда байханда орходоо хайн байхаш гэжэ Тасоево үргэлжэ хэлэхэ ябаба. Самолет соо байханда англичанинуудай нэгэнхынэ Монтомерин самолет соо ниндэжэ абааша-бим гэжэ Тасоево ойлгуулахынэ оролдоо. Тасоев тэрэндэ олгохондоо «эди шэнээн эхэ хүндэ» сэгнэжэ бээ гэжэ тэрэ таг-нуулаш найдахан байгаа.

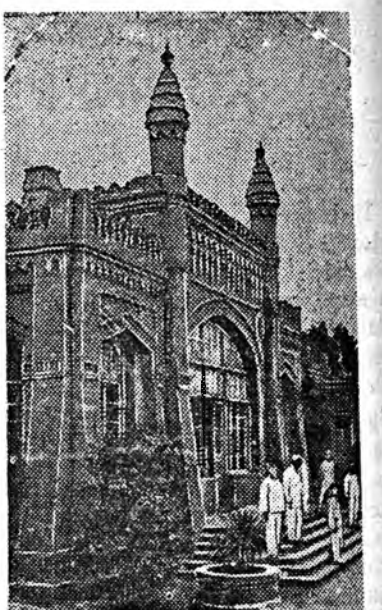
Лондондо Тасоевын Bishop kings road 16—23 гэгшн адрестай кватирада абааша-ба. Энэ кватира английска тагнуулай уулаагшын газар байхыннэй хожом мэдэгдэ-бэ.

Өөрыгөө мисис Витинг гэгшэб гэжэ шэрлэн кватирын эзэн эхэнэр ба ан-глийска тагнуулаа худамэрншэд тэрэнэй басаган Бетти гэгшэдээ гадна, Тасоевой

дэргэдэ хоер хүнүүд табидажа, үдхөөн, нүүншье тэрэннээ холодоогш байба. Ороод хээбэ мэдэгдэ английска тагнуулашад Тасоево таабалгараагүй өржөл байба. Тэ-дэнэр болбол Англида үлэхэ, советскэ за-сагта эсэргүүсэн тэмсэхынэ Тасоево мүн-дэ худалхан хэлэгшэ байба. Тэдэнэр бол-бол США-да хэлэгшэжэ байдаг менше-вистскэ «Социалистический вестник» эхилээд, Лондондо хэлэгшэжэ байдаг са-гаангардискэ газетнууд хүртэр ошоо хү-бөө антисоветскэ литературын Тасоевой байхан кватирада асаралд байба. Тагнуу-лаш Тасоево советскэ засагууд тэрэннэй ороондоо урлаан хүн гэжэ соносхонхон ба тийгээд Великобританиин гадаадын хэрэг-үүдэй министрество болбол тэрэннэй хайн дурараа Англида эржэн политическэ тэ-рэдэгшэ юм гэжэн мэдээсэл туяаглахан байна гэжэ ойлгуулахынэ оролдон хэлэгшэ байба. Тогоолдохон ушар байдашаа Тасо-еовой мугтаран гараха ганса арга гэжэдэ, Тасоев хадаа политическэ хэрэгээр Совет-скэ Союзнаа тэрэдэгшэ гарахан хүн би гэ-жэ ба хорхон байха газар тэрэндэ олго-хынэ гуйжа английска правительстада хан-дахан мэдүүлгэ үгэхэ ябадал мүн болоо гэжэ ойлгуулахынэ оролдон хэлэгшэ байба. Английска засагуудай түлөөлэгшэд болбол Тасоевын бузар муушайгаар хүсэрхэлхөөр зүбтүүлхын тулаа, ехээр таража хуудла-шан уршагта хэрэгшэ хайшаныг гэжэ хаань гарахын тулаа Тасоевын айлгал-гаар, бахдалгаар ба хүсэрхэлхөөр тэрэн-нээ амар нэгэн документ абахынэ нэдхэн байха юм. Тасоев ямаршье мэдүүлгэдэ га-раа табишааа эрхд шууд асаран ба Лон-дондох советскэ посольстводо тэрэннэй тушаахынэ эрлэн байба.

Тасоев майн 6-да тэрэннэй харуулажа байхан англичанинуудыг мэхэлэн улцада тэрэдэн гараад, «Олимпиада» гэжэ выстав-кын тэрритори дээрэ гаража, угаа олоороо сулгархан хүнүүдэй дунда орохон бөөрөө Бремдэ байтараа англо-американистүүдта хулуудхан советскэ подполковник гэжэб гэжэ хашхаржа эхилэбэ. Тийгээд Лондондо советскэ посольствотой тэрэннэй хол-боо үгэхынэ гуйба. Петличанууд дээрэ: «—55 гэгшн тэмдэгтэй нэгэ полицейский Тасоево тухайлх гэжэ зохилоор дурдахабэ. Тэдэ, Тасоевын советскэ посольстводо аба-шангүй, харин Витинг гэгшэ 19 гэгшн адрестай полицейскэ дивизионотой түрмэдэ оруулба.

Майн 6-аа 20 хүртэр полицейскэ тур-ма соо байха зуураа Тасоев болбол нямэй советскэ посольствын түлөөлөгшотэй уул-зуулга, үгыншье наа Лондондох советскэ посольство минн тухай мэдүүлгэ гэжэн гуй-таталгаар амааршье бөмгөөршье үдэр бү-ри Англиин гадаадын хэрэгүүдэй министр-ество ба полицейскэ командованида эрлэ-тэ табижа хандадаг байгаа. Тасоевой эдэ эрилтнүүдэ хангахын орондо английска тагнуулашад болбол Тасоево СССР-тэ бу-сангүйгээр, тэдэнэрэй тэрэндэ тулхын үүжэ байхан мэдүүлгэдэ гараа табиаша-тын дээрэ байха гэжэ хэлэгшэ байба. Энэ-нине хэлэхынэ Тасоевой асаран дээрлээ тэрэннэй нэгэнтэ баша сохихон напшаан байха юм. Тийхын хажуугаар энэ бүхн байдал улам бүри элрэхэй мэдэжэ боложо байба. Ойртожо эрэнхон уршагта хэрэгшэ хэлэхынэ зайсахын тула ба өөшыннөө үүхэхынэ харата аашын уршагшүүдхэн дээрлээ английска засагайхид болбол Та-соевын Германида бусааха ба тийгээд энэ советскэ засагайхид тэрэннэй тушааха үгэхэ баатай болохон байха юм. Англо-а-мериканиска тагнуулай агентнуудай зүгнөө советскэ офицерыг бусагай муушайгаар хүсэр-хэлхэн абадал болбол хэлэгшүүдгээр орхи-доо ехөөгүй, тэдэнэрэй хэлэн гэгшэ ябуулгын түлөө харуулалтыг Германида англо-американиска сэрэгтэй засагууд дааха зэргэ-тэй.

ТУРМЕНСКЭ ССР. Байрам-Алида санатори нээгдэбэ. Халуун ба шинг нойтогуй хуурай улард бол эндэ аргалуужа байгаа бөө-рын үшантэний эмнэлгэдэ зохи-той байдал олгоно. Санатори болбо жэл соо мингэ табан зүүн хүшье аргалжа гаргаха байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Санаторин бай-шан.

Курортнууд хүдэлмэрлжэ захалба

Июнийн 1-нээ «Аршан» курорт хүн-мэрс эхилэбэ. Тус курорт энэ жэлдэ сезонтойгоор хүдэлмэрлжэ, тэндэ хамта дээрэ нэгэ мянган хүн амаржа, аргалу-жэ гараха юм. Мүн Горькинский курорт-тын түрүүлшн сезон июнийн 18-на эхилэхэн. Курорт болбол 3 сезонтойгоо хүдэлмэрлжэ, 400 гаран ажаллаш элэ амаржа, аргалуужа байба.

Мүнөө тус курортнуудай гэр байр-нууд нэлбэгдэн захиарилгадэ болбо-сон түхэлтэй болонхон. Амаргалдэе хан-га эдэ-хондой зүйлнүүд сүм бадагдэбэ байра дээрэ абаашагдаа. «Аршан» дээрэ шэнэ поликлиника баригдэжа байна. Эшшэ хоердохн сезон соо ашагшадта оруул-гах юм. Мүн энэхон зүнай театр зааба-рилагдэжа бэзэн болоо. Курортнууд врачнаараа ба бусад туулаха худамэр-ншэдээр хангаданхай. Курортнууде културтуараа хангахын тула эндэ кино, концерт гэгшэ мэтэ ходоодо харуулагда-байха юм.

Колхозойнгоо центры культурно-болбосон болгохын түлөө

Яруунын аймагай Ульзэргын сойлой Бировай нэрэмжэтэ колхозой гашуу кол-хозойнгоо центры культурно-болбосон тү-хэлтэй болгохын түлөө эхэлхэн худамэр-ншэ байба. Энэ тэндэ гүүртнүүд дээгүүр байхан колхозинуудай гэр байр-нуудыг центр дээрэ асаржа, улиштуу ханга-байха юм. Тус колхозойхид энэ худамэрэ республикыгаа ойн байр-нотой хүртэгшэ гэжэн социалистическа уалга абанхай.

Энэ жэлдэ колхозой радиоүзэт ашаг-шаа оруулгада. 1950 он болтор тус колхоз электростанций болбо юм.

Ц. Цыдынманов.

Харуулсалгата редактор Д. Д. ЛУБСАНОВ.

Доржи Банзаровой нэрэмжэтэ Бурят-Монголой Гүрэнэй педагогическа ба багшанарай институт 1948—1949 онуудай хуралсалай жэлдэ студентнүүдэ абалга соносхоно.

17-ноо 35 хүртэр наһатай, хүсэд дунда хургуулитай гү, али экстер-нээр дунда хургуули дүүргээн тухай аттестат абайхан, СССР-эй гэржэдэ-никууд Педагогическа институтта абаха байна.

Педагогическа институтта: түүхын, физико-математическа, есте-ственнэ, бурят-монгол хэл ба литературн отделений ороод хэлэнэй ба литературн факультетүүд биш. Институт хадаа дунда хургууликууд-дай, педучилищын ба техникумүүдэй хургагшадые бэлдэхэ, хуралса-лайн болзор дүрбэн жэл.

Багшанарай институтта: түүхын, физико-математикын, орд хэлэнэй ба литературн, естествоно-географическа отделений дунда, тийгээд болохон хэлэй хургууликуудай багшанарые бэлдэхэнэ. Хуралса-лайн болзор хоёр жэл.

Институдай бүхэ факультетүүдтэ орохо хүнүүд орд хэлээр ба литератураар шалгагдаха, тэрэнхээ гадна түүхын факультетүүд болохон отделенийнүүдтэ — СССР-эй арадуудай түүхээр, географайр; физико-математикын — математикайр, физик ба химээр; орд хэлэнэй болон литературын — СССР-эй арадуудай түүхээр, географайр, хари хэлээр (өөрөө шэлэхэ) ба бурят-монгол хэлээр (бурят-монгол хэлэнэй ба литературн отделенийг орошоод); естествонознани ба естествоно-географическа — химээр, физик ба СССР-эй географайр (энэ эд отделенийг орошоод) шалгагдаха.

Дунда хургуули дүүргэхэдэ алман, мүнхэн медальнуудаар шагнагда-хан ба эрхм гэгшн дипломтойгоор педучилищ дүүргээн ноурууд эхэамен барингүйгээр абаха байна.

Институдта абтайхан хүнүүд 220-ноо 280 түүхээр хүртэр стипен-дээр хангагдажа, тэрэнхээ гадна манай институтда Сталиной нэрэм-жэтэ нээгдэ бурчин 780 түүхээрэй 4 стипенди, Доржи Банзаровой нэрэмжэтэ нээгдэ бурчин 400 түүхээрэй 6 стипенди, ВЛКСМ-эй 15 жэлэй нэрэмжэтэ 300 түүхээрэй 1 стипенди биш.

Институдта лабораторикууд, кабинетүүд, библиотекэ, уншаха таага биш юм. Үдхөөн гурба эдэлүүлэхэ столово ба болбосон хайн обществинтэй.

МЭДҮҮЛГЭНҮҮД ИЮЛИН 31 ХҮРТЭР АВТАХА.

Болбосоролой аттестатые ба дунда хургуули дүүргээн тухай үнэмнэлэгийн бодомыг дамжуулан мэдүүлгэ, автобиографи болон 3 фотокарточка өөрөө асаржа үгэхэ гү, али институтта нинэ адресар эльгэхэ; г. Улан-Удэ, улица Ранжурова, 11.

ДИРЕКЦИ.

МУНӨВЭР

НИНОТЕАТРИНУУДА
«Пролетс» «Илалтатайгаар бусанж эрэлгэ»
«Эрдэм» «Бүргэдэй хосоролго»